

leto spolnil, prištet je bil mladim ljudem; od 30. leta je bil mož, in je bil dolžan opravljati vse službe v vojni in deržavi.

Samo po sebi pa je očitno, da je bilo odsihmal, ko je bilo odgojevanje očitno, prvo vodilo: Mladost naj se uči slušati. Povsod so telo urili in pamet bistrili. Še celó pri jedi je dajal vodja temu razsojevati petje ali kako drugo tvarino, ali ga je kaj vprašal; odgovarjati se je moglo kratko in dobro. Tudi starejši deržavljani so bili pri pojedinah, da so čuvali nad vodji, in ako so ti svojo dolžnost prestopali, so jih skrivaj pred se klicali in grajali. Tudi dekliči so jedli pri občinskih gostijah, samo da so bile njihove mize posebej. Mladi ljudje so imeli terdo in hladno posteljo; spali so verstoma na ločji, ktereга so si pa sami mogli prinesti od reke Evrote. V vsakem letnem času so se kopali v tej reki.

Učilni načert za spartanskega dečka je bil prav enoversten. Glasbe, nekterih plesov posebno pa telovadstva so se učili. Pisanja in branja niso zahtevali, vendar pa so se ga nekteri učili. Kar je številjenja v vsakdanjem življenji treba, naučili so se ga iz življenja in iz vaje, kakor tudi marsikaj drugzega. Kar pa so se pravilno učili, bilo je telovadstvo. Tudi krasti so se učili, pa le zato, da so se urili v zvijači in ročnosti, ker ukradene reči, večidel živež, so bile tukaj občno blago.

## Migljeji o „Drugem berilu“.

Zapisal J. Gros.

(Konec.)

### Kranjska in sosedne dežele.

(Str. 262.)

Tu ima učitelj naj lepšo priložnost učencem nekoliko od kranjske zgodovine pripovedovati, in jih soznanjati z zemljopisjem, zemljovidi i. t. d. Prične naj z domačim krajem; ko jim domači kraj na tanko razloži (prav dobro je, da vse to na šolsko tablo načerta), naj jim kaže celi okraj, potem tisto stran kranjske dežele, v kateri je njegova šola, poslednjič celo kranjsko deželo. — Ko otroci domačo deželo dobro poznajo, naj jim učitelj kaže sosedne dežele, in naj jih tako vpelje v celo avstrijsko cesarstvo. Bolj poverhno naj jim razkazuje nemške dežele, potem Evropo in na zadnje vso zemljo. Ker mislim

pozneje o tem več govoriti, sem sedaj le „Savo“ vzel iz spisa in njeni tek geografično popisal, kakor sama pripoveduje.

### S a v a.

„Ljubi učencec! ti bi rad zvedil, kako, kje in kam tečem. Povedala bom, kako hodim; poslušaj tedaj!“

V Bohinji v znožji veličastnega Triglava izviram, ter berzno pritečem do stermege Babjega zoba. Nimam časa, da bi mogla pozdraviti krasno Blejsko jezero; pustim ga tedaj na levi. Dobro se napojim stranskih vodá, ter hitim proti mesticu Radoljici, kjer jo pozdravim, pa grem hitro naprej mimo prijaznih gojzdičev in logov, in pridem mimo Joštove in Šmarjetine gore pod prijetno Kranjsko mesto. Tukaj se široko razlivam, in Kranjci so čez me postavili dolg most, kterega jim o povodnji dostikrat raztergam. Peneča derem naprej; moj zadnji pogled veljá sv. Joštu, in kmali prinesem od njega prijazni pozdrav Šmarni gori.

Osoda moja mi je prepovedala iti do bele Ljubljane, toda umazana Ljubljаницa mi na uho pošeptá vse, kar se ondi godí. — Kmalí dospem v Zalog, kjer moje bobnenje prevpije ropotanje železnično. Enake dvem urnim sernam dereve kot v stavo, ktera bo poprej dotekla do svojega namena. Vsa vpehana naenkrat začujem v kerškem samostanu zvoniti „Ave Marijo“, in ko Triglava sive glave poljubujejo zadnji žarki tonečega solnca, žalostna pri Jesenicah zapustim svojo drago domovino.

Noč na nebu zvezdice že prižiga, ko se valim po hervažskih ravninah, in ko mi prvi žarki jutranjega solnca merzlo meglo popijó, radostna zakličem: „Evo Zagreb!“ Pri stari Gradiški resneja postanem, ker nalogo imam, da sem terdna meja med vojaško krajino in Turškim, proti Belemgradu. Mirneje tečem in pri Belemgradu mi veličastna Donova vzame moje poprej slavno imé!<sup>a</sup>

### II.

V nalogo za daljno izpeljavo bi se morda reka primerjala s človeškim življenjem, n. p.: Reka je od kraja mali studenček, — s stranskimi potoci pomnožen — nazadnje nosi velike teže. Tako je človek pri začetku mali otročiček, — potem mladeneč, — krepostni mož, ki more veliko delati.

Reka dere hitro in nič ne preneha, — ravno tako dere tudi življenja čas. Po deževanji reka nastopi, — se razliva po travnicih,

in dela veliko škodo. Tudi človek večkrat — od strasti gnan — sebi in drugim zelo škoduje.

Potem reka mirneje teče, in ko se v morje izlije, zgubi svoje ime. Tudi človek postaja proti koncu življenja mirneji, — njegove stopinje so počasneje, — in po smrti je njegovo ime — pozabljeno.

#### I z p e l j a v a.

Reka je od začetka le mali studenček; kmali zedinijo se pa še drugi studenci in potoki z njim, in narase se tako v mogočno reko, ktera more nositi težko obložene barke. Tako je tudi človek od kraja malo slabotno dete. Potem prihaja močnejši, kmali postane mladeneč, naslednje krepostni mož, ki more delati težke in umetne reči.

Kakor reka hitro in neprenehoma naprej dere, tako hitro beži tudi čas življenja brez počitka. Po velikih nalivih se reka tako naraša, da svoje ograje predere in po polji zelo razdeva in škodo nareja. Enako tudi dostikrat človek, gnan od svojih strasti, dela doprinaša, ki so njemu in drugim ljudem v škodo in veliko zelo.

Preden se pa reka v morje izlije, počasneje in mirneje teče, in zedinjena z morjem tudi zgubi svoje ime. Ko se človeku življenja čas že nagne, je tudi on mirneji, hoja njegova je počasnejša in manj krepostna. In ko oko zatisne in gre v tih grob, kmali, kmali se zgubi njegov spomin, in tudi njegovo ime se kmali pozabi. —

## Pomenki

### o slovenskem pisanji.

#### v.

*U.* Razum je intellectus, *um* zlasti mens; kako je pa to, da se med ljudstvom tolikrat sliši *vum*, *vumen*?

*T.* Ker Slovenec v začetku nima rad samoglasnikov, torej posebno po zahodnjih krajih takim besedam rad prideva kak soglasnik *j* ali *v*, p.: jaz stsl. az', jagnje latinsk. agnus, jelen n. elen, jeden n. eden, jigla ali jegla n. igla, jigra n. igra, voje n. oje, vokno, vosa, vud, vuk n. okno, osa, ud, uk; celo pri tujkah p. jerbati ali verbati (erben), jerperge (Herberge), jesih (Essig), Jeva (Eva). Tako izgovarja Goreneč